

Національна академія наук України
Клуб молодих учених
Київський будинок вчених
Інститут історії України
Інститут української мови
Інститут мовознавства імені О.О. Потебні
Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка
Інститут держави і права імені В.М. Корецького
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса
Інституту української археографії та джерелознавства
імені М.С. Грушевського
Полтавський інститут економіки і права Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна»
ГО «Молодіжна організація науковців України»

Міжнародна науково-практична конференція
«VI Міждисциплінарні гуманітарні читання»

22 грудня 2017 року Київ, Київський будинок вчених НАН України

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Київ 2017

Національна академія наук України
Клуб молодих учених
Київський будинок вчених
Інститут історії України
Інститут української мови
Інститут мовознавства імені О.О. Потебні
Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка
Інститут держави і права імені В.М. Корецького
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса
Інституту української археографії та джерелознавства
імені М.С. Грушевського
ГО «Молодіжна організація науковців України»

Міжнародна науково-практична конференція
«VI Міждисциплінарні гуманітарні читання»

22 грудня 2017 року Київ, Київський будинок вчених НАН України

Тези доповідей

Київ – 2017

Редколегія збірника:

Боряк Г.В. (відповідальний редактор),

Блануца А.В. (відповідальний секретар),

Гурбик А.О., Кононенко В.П., Сегеда В.В.

Рекомендовано рішенням Ученої ради Інституту історії України НАН України
(протокол № 11 від 21.12.2017 р.)

У виданні вміщено тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «VI Міждисциплінарні гуманітарні читання» (Київ, Київський будинок вчених НАН України, 22 грудня 2017 р.), у яких представлено сучасні напрями гуманітарних досліджень відомих та молодих вітчизняних та зарубіжних вчених.

Розраховано на вчених-гуманітаріїв, викладачів, студентів.

Автори вміщених матеріалів висловлюють власну думку, що не обов'язково співпадає з поглядами членів редколегії, і несуть відповідальність за дотримання наукової етики та достовірність наведених даних.

ISBN 978-966-02-8409-8

- © Національна академія наук України, 2017
- © Клуб молодих учених та новаторів, 2017
- © Київський будинок учених, 2017
- © Інститут історії України, 2017
- © Інститут української мови, 2017
- © Інститут мовознавства імені
О.О. Потебні, 2017
- © Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка,
2017
- © Інститут держави і права імені
В.М. Корецького, 2017
- © Інститут політичних і етнонаціональних
досліджень імені І.Ф. Кураса, 2017
- © Інституту української археографії та
джерелознавства імені М.С. Грушевського,
2017
- © ГО «Молодіжна організація науковців
України», 2017
- © Автори, 2017

Тарас Самчук (Київ)

Одяг студентів Університету св. Володимира 1834–1863 рр.

Ореста Коцюмбас (Львів)

Необов'язкові дисципліни та міждисциплінарні зв'язки в освітній практиці Академічної гімназії у Львові на початку ХХ століття

Секція II

Шандор Фйольдварі (Будапешт, Дебрецен, Угорщина)

Міжкультурні діалоги в дипломатії Св. Папи Іоанна Павла II

Дар'я Захлина (Харків)

Український філософський роман: можливість чи загубленість?

Віталій Хоменко (Київ)

Грушевськознавство: до питання партійної біографії Михайла Грушевського

Світлана Трухманова (Вінниця)

Відмінні риси «нового побуту» у подільських містах на початку 1920-х років

Петро Дем'янчук (Київ, Рівне)

Етнічні спільноти Донбасу у протистоянні українізації та русифікації

Анастасія Поліщук (Київ)

Ідейне коло Максима Рильського

Райса Голюк (Вінниця)

«Червоний терор» кінця 1930-х рр. на Вінниччині

Сергій Ільчишин (Київ)

Спроби польської політики освітньо-культурної асиміляції українців в Польщі в 1933 році

В'ячеслав Іванов (Київ)

Радянсько-фінляндська («Зимова») війна 1939–1940 рр. у висвітленні офіційних воєнно-історичних праць радянської історіографії

Юлія Руденко (Київ)

Перспективи та причини провалу Дніпровської повітряно-десантної операції

ників гімназії необхідними знаннями та компетентностями та їх готовність до університетських студій.

Джерела та література

¹ Курляк І.Є. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864–1918рр.): монографія. – Львів, 1997. – С. 107.

² Звіт дирекції ц.к. академічної гімназії у Львові за рік шкільний 1910/1911. – Львів, 1910. – С. 11.

³ Звіт дирекції ц.к. академічної гімназії у Львові за рік шкільний 1907/1908. – Львів, 1906. – С. 14.

⁴ Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції / Андрій Сова, Ярослав Тимчак; за наук. ред. Євгена Приступи. – Львів: ЛДУФК; Апріорі, 2017. – С. 21.

Секція II

МІЖКУЛЬТУРНІ ДІАЛОГИ В ДИПЛОМАТІЇ СВ. ПАПИ ІОАННА ПАВЛА II

Шандор Фйольдвари

старший науковий співробітник Дебреценського університету
та Академії наук (Будапешт, Угорщина)
alexfoldvari@gmail.com

Останнім часом міжкультурна комунікація, як правило, викладається у бізнес-школах з метою набуття студентами знань та навичок необхідних для донесення тих чи інших пропозицій, інтересів у ділових відносинах. Культура та мова – важливі канали спілкування – це було чудовим відкриттям, яке надихнуло Американський інститут зовнішньої служби (ФСІ – FSI: Foreign Service Institute) підтримати дослідження проблем «міжкультурної комунікації» (*intercultural communication*). Цей інститут створено з метою підготовки дипломатів та службовців для роботи за кордоном. Один з антропологів ФСІ, Едуард Холл, поєднав свою практичну роботу з людьми різних культур ще з роботою у цій установі й започаткував нову дисципліну – міжкультурну комунікацію.

Паралельно до світських студій Церква розвинула свою власну теорію та практику міжкультурного спілкування, як-от: «До своєї

Церкви» Павла VI (*Ecclesiam Suam*, 1964) та «Багатий милосердям...» (*Dives in Misericordia*, 1980) або «Місія Спасителя...» (*Redemptoris Missio*, 1990) Іоанна Павла II. На II Ватиканському соборі, в документі «Про роль Церкви в [сучасному] світі» ключовою була фраза «Радість і надія» (ГС – GS: *Gaudium et spes*): «оскільки людська гідність є осью цінності світу, і Церква існує у світі, вона повинна вести діалог з світом». Оскільки ГС було оголошено наприкінці 1965 р. (звичайно, це прочитується у першій енцикліці *Ecclesiam Suam* папи Павла VI).

Папа Іоанн Павло II був першим, хто свідомо говорив про міжкультурну комунікацію. Він розрізняв діалоги різних культур і діалог Євангелія зі світом. У восьмий рік його понтифікату, в Ассізі 27 жовтня 1986 року на особисте запрошення папи відбулася зустріч лідерів та представників світових релігій. Іоанн Павло II молився разом з представниками інших релігій і поставив статую Будди у вітварі християнської церкви; там він молився разом з Далай Ламою. Наслідком цієї зустрічі стали міжрелігійні діалоги у сфері руху за мир.

Важливим також став вплив Іоанна Павла II на європейську дипломатію. Папа доносив європейцям, що міжконфесійні та міжкультурні діалоги мають важливе значення в якості інструментів та шляхів до мирного співіснування й вирішення таких глобальних проблем, як міграція. Іншим гарним прикладом міжкультурного спілкування стала участь мусульманських політиків та папи римського на «Конференції з розвитку», проведеної Організацією Об'єднаних Націй в Каїрі в 1996 р. Папа став першим з лідерів Католицької Церкви, який виголосив промову в надзвичайно шанованій мусульманській мечеті (Дамаск, Сирія). Її аналіз показує дружнє ставлення папи до ісламу: звернення «мої друзі!» (*As-Salamu 'alaykum!*), («Друг» на арабському *Sadiq* (صديق) означає «той, кому я довіряю», оскільки корінь *sadaqa* означає «розповідати правду») свідчить про це.

Що може навчити нас міжкультурне спілкування Св. папи Іоанна Павла II? Дипломатичні процеси для міжрелігійних діалогів можуть і повинні бути продовжені. Тоді церкви зможуть і повинні будуть грати більш активну та ефективну роль у вирішенні таких проблем, як-от: питання мігрантів, розвиток молоді,

спільна доброчинність, боротьба з голодом, покращення людського життя тощо.

Іоанн Павло II був канонізованим як «святий» у 2014 р. сучасним папою Франциском. Міжрелігійні діалоги в дипломатії були оцінені політиками та громадськістю. Наприклад, ізраїльський політик Шимон Перес запропонував теперішньому папі встановити релігійну організацію за зразком Організації Об'єднаних Націй. Отож довгий понтифікат Іоанна Павла II буде легітимізувати і популяризувати міжкультурну комунікацію.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛОСОФСЬКИЙ РОМАН: МОЖЛИВІСТЬ ЧИ ЗАГУБЛЕНІСТЬ?

Захлина Дар'я

бакалавр, Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, darazahlypa@gmail.com

Чим є український філософський роман: можливістю або загубленістю? Чи маємо ми достатні підстави задля його аналізу, а можливо його сутність не здатна сформуватись як виклик у межах національного поля досліджень? Ці питання не мають одноставної відповіді, тим не менш, їх значущість визначається саме потребою у постанові, тому пропонується мною модель буде одною з варіацій, що матиме за свою мету не окреслити чіткі межі стосовно філософської проблематики, але надати останній можливості бодай відбутися крізь модерні українські тексти. Аналізу підлягатимуть два наступні твори: «Ворошиловград» С. Жадана і «Непрості» Т. Прохасько. Перший з них буде спрямований на висвітлення страху пам'яті як точки відліку, що трансформує етнопсихологічну константу повернення додому. Другий текст у геть специфічній авторській манері поставить питання стосовно речей, що є важливішими за долю.

Роман приносить із собою незавершене і водночас недовершене теперішнє, не розриваючи лінії з минулим, але надаючи йому можливість відбуватися у дійсний момент. Роман позбавляє героїку пройдешніх часів домінантного положення і націлює вектор проблемної спрямованості на сьогоднішній день як прямий наслідок